

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10, 150 Reykjavík

Umsögn Landverndar um tillögu til þingsályktunar um stofnun þjóðgarðs við Breiðafjörð norðanverðan

Stjórn Landverndar lýsir yfir stuðningi við þingsályktunartillögu um þjóðgarð við Breiðafjörð norðanverðan (238. mál á 140. löggjafarþingi). Góður rökstuðningur er fyrir stofnun þjóðgarðs í greinargerð með þingsályktunartillögunni. Landvernd sér ástæðu til að vekja sérstaka athygli á nokkrum atriðum sem tengjast stofnun þjóðgarðs við Breiðafjörð norðanverðan og stjórn samtakanna telur að taka beri tillit til.

1. Fjöldi og stærð þjóðgarða í heiminum hefur aukist á undanförunum árum í takt við vaxandi áhuga og þörf fyrir verndun náttúruminja og efnahagslegs mikilvægis þjóðgarða, ekki síst fyrir ferðapjónustu. Frá 1992 hefur flatarmál verndaðra svæða í heiminum aukist árlega um 2,5%¹. Um 12% af þurrlandisyrfirborði jarðar nýtur einhverskonar verndar, en það vekur athygli að einungis um 0,5% af úthöfunum og 5,9% af sjónum innan haflögsögu ríkja (e. territorial seas; miðað við 12 sjómílur) njóta verndar². Afar fá svæði í sjó á Íslandi njóta verndar. Verndun Breiðafjarðar með sérlögum nr. 54/1995 tekur til allra eyja, hólma og skerja í Breiðafirði, ásamt fjörum í innri hluta fjarðarins. Stjórn Landverndar hvetur til þess að verði þingsályktunartillagan samþykkt, þá fari fram athugun á kostum þess að hluti verndarsvæðisins í Breiðafirði verði hluti af þjóðgarði við norðanverðan Breiðafjörð.
2. Stjórn Landverndar lýsir sérstakri ánægju með að tillaga að þjóðgarðinum felur í sér verndun Teigsskógs.
3. Í ljósi framkominnar þingsályktunartillögu vill stjórn Landverndar benda á að í drögum að samgönguáætlun 2011-2022 er rætt um mögulega þverun allt að fimm fjarða á Barðaströnd. Allir falla þeir undir vernd Breiðafjarðar samkvæmt lögum nr. 54/1995. Stjórn Landverndar gagnrýndi þennan hluta framkvæmdaáætlunar samgöngustefnunnar sérstaklega í umsögn um umhverfismat að samgönguáætlunni, þann 4. nóvember sl³. Í umhverfismatskýrslu um drög að samgönguáætlun segir⁴(bls. 38-39): „Þveranir fjarða kunna að hafa áhrif á strauma, ölduhæð og vatnsskipti í fjörðum, sem geta stuðlað að breytingum á lífríki á strandsvæðum og í sjó. Með því að tryggja full vatnsskipti má takmarka áhrif þverunar á sjávarföll“. Ekki er rætt frekar um hver endurnýjunartími vatnsskipta er. Í ljósi niðurstaðna rannsókna Agnars Ingólfssonar⁵ á þverun Gilsfjarðar verður að gera ráð fyrir að áhrif af þverunum geti orðið umtalsvert meiri en að þveranir „geti stuðlað að breytingum á lífríki“. Agnar sýndi fram á að ekki gengu allar spár um umhverfisáhrif eftir. T.d. hvarf þaragróður og tilheyrandi smádyralíf innan við þverunina og einnig á stórum svæðum utan hennar. Þá breyttust fæðusvæði rauðbrystings (*Calidris canutus*) og æðarfugls (*Somateria mollissima*) á ófyrirséðan hátt. Á

sama tíma og Landvernd skilur nauðsyn þess að bæta vegsamgöngur á þessu tiltekna landsvæði, þá mótmæla samtökin stórfelldum breytingum með þverunum fjarða inni á friðlýstu svæði sem hafa veruleg og óafturkræf áhrif á landslag, ásýnd fjarðanna, lífríki og gildi Breiðafjarðar sem einstaks náttúrusvæðis.

4. Stjórn Landverndar telur mikilvægt að við undirbúning að stofnun Breiðafjarðarþjóðgarðs sé litið til þess að verndarákvæði taki mið að viðmiðum Alþjóðanáttúruverndarsamtakana (IUCN) um þjóðgarða og önnur verndarsvæði líkt og fordæmi eru fyrir í Vatnajökulsþjóðgarði. Öll útfærsla þjóðgarðsmarka og verndarákvæða ætti að fara í víðtækt samráðsferli, í sem bestu samstarfi við hluteigandi rétthafa, þar með talin frjáls félagasamtök á sviði náttúruverndar og útivistar.

Reykjavík, 30. nóvember 2011

F.h. stjórnar Landverndar

Guðmundur Ingi Guðbrandsson
framkvæmdastjóri Landverndar

Heimildir

¹ Rands o.fl. 2010. Biodiversity Conservation: Challenges Beyond 2010. *Science*, 329: 1298-1303.

² Rands o.fl. 2010. Biodiversity Conservation: Challenges Beyond 2010. *Science*, 329: 1298-1303.

³ Landvernd 2011. Umsögn um umhverfismat tillögu samgönguráðs að samgönguáætlun 2011-2022. Landvernd, 4. nóvember 2011, 4. bls.

⁴ Mannvit og VSÓ-Ráðgjöf. 2011. Umhverfismat tillögu að samgönguáætlun 2011-2022. Umhverfisskýrsla, unnið fyrir samgönguráð, 95 bls.

⁵ Agnar Ingólfsson. 2007. The near closure of a lagoon in western Iceland: how accurate were predictions of impacts on environment and biota? *Journal of Coastal Conservation*, 11, 75-90.